

Jörg Alt SJ

„NEM HORD PIROS CIPŐT, DE NEM IS JÁR MEZÍTLÁB”

Ferenc pápa, aki a szegények pártján áll

Milyen egyházat szeretnének a szegények maguknak? Olyan egyházat akarnak, amely hitelesen áll az ő oldalukon, anyagilag a szegénységüket enyhíti, és mindezekon felül segít nekik abban, hogy a szegénységből kitörhessenek. Ferenc pápa a mérleg nyelve egy anyagilag szegény egyház és egy szegényekért élő egyház között.

„Ó, hogy szeretnék egy szegény egyházat, amely a szegényekért él!” – kiáltott fel Ferenc pápa a média képviselőinek tartott első audienciáján, melyre 2013. március 16-án került sor. Sokakat lelkesített ez a gondolat, melyet azonban ha jobban megvizsgálunk, ellentmondásba ütközünk: ha az egyház szegény és hitelesen együtt él a szegényekkel, akkor az nem a szegényekért élő egyház, hisz nincs többé pénze és elveszti az „intézményi erejét” is, amellyel a szegényeket támogatni tudja, a világban lévő igazságtalanság ellen pedig küzdeni tud.

Ferenc pápát láthatóan ez nem foglalkoztatja, és keveset tesz ennek az ellentmondásnak a feloldása érdekében. Egyrészt *Az evangélium öröme* (2013. november) kezdetű apostoli buzdításában, másrészt Gerhard Ludwig Müller bíboros *Szegénység* című könyvének előszavában (2014.

április) olvashatunk pontosítást ezzel kapcsolatban: mindkét esetben az a benyomásunk, hogy bejelentését inkább teológiai-spirituális kihívásnak tekinti, nem pedig egy anyagilag szegény egyház kialakításának szándéka vezérli. Tettével ezt alá is támasztja: nem zárhatja be a Vatikáni Bankot, hanem megreformálja. Nem adja el sem a Vatikánt, sem a múkincseket, ugyanakkor egy egyszerű lakásba költözik. Mindazonáltal a felkiáltása sokakban talál visszhangra, különösen azok esetében, akik szegényekkel foglalkoznak: Megfontolásra kényszerít azzal kapcsolatban, hogy a „közömbösség globalizációjának” korában milyen egyház akarunk lenni, illetve milyen egyháznak kellene lennünk.

Ennek a kérdésnek a megválaszolásakor egy fontos elemet nem veszünk számításba: Milyen egyházat szeretnének a szegények maguknak? Amikor a nürnbergi *Jezsuita misszió* a bel- és külföldi szegények, projektpartnerek, valamint szegény országokban szolgáló önkéntesek véleményét kérdezte a pápa óhajával kapcsolatban, a válaszok meglepőek, s egyszersmind egyértelműek voltak: a szegények nem kívánnak maguknak anyagilag szegény egyházat. Olyan egyházat akarnak, amely hitelesen áll az ő oldalukon, anyagilag a szegénységüket enyhíti, és mindezekon felül segít nekik abban, hogy a szegénységből ki- ▶

törhessenek – tehát egy olyan egyházat, amely segélyszervezeteket, kórházakat és iskolákat tart fenn és a szegények hatékony ügyvédjeként működik.

Ez jól illik Ferenc pápához: hiteles egyszerűséggel él a hivalkodás és pompa árnyékában. Alamizsnagyűjtő perseyének tartalmát megduplázta. A szegények oldalán áll és őket szolgálja (nagycsütörtöki lábmosás), egyúttal elszántan küzd értük szavaival is. Ferenc a mérleg nyelve egy anyagilag szegény egyház és egy szegényekért élő egyház között. Egy önkéntes szavait idézve, aki két évet Nairobi nyomornegyedében élt: „Ferenc pápa nem hord piros cipőt, de nem is jár mezítláb.”

A világ megmondó emberei tisztában vannak vele, mekkora hatása van Ferenc pápának. Ezért próbálják meg minden erejükkel rossz hírért kelteni, amikor szemére hányják, hogy ő a gazdagok ellensége vagy egy marxista antikapitalista, aki a piaccgazdaság áldásait semmibe veszi. Aki így érvel, az tudatosan vagy akaratlanul, de nem érti a különbséget a kapitalizmus és a (szociális) piaccgazdaság között. Még kevesebbet ért az Egyház Társadalmi Tanításából.

Ugyanígy félreértik a kritikusai azt, hogy a pápa nem közzgazdászként beszél, hanem Ámoszhoz és Jézushoz hasonlóan fél akarja az embereket rázni anélkül, hogy a kritizált visszás helyzetekhez alternatívákat kínálna fel. Ez végül is az egyházi egyetemek és tanszékek vagy társadalomtudományi intézetek feladata: ezek pénzbe kerülnek, de alapvető szolgálatot jelentenek ma az ötletek, koncepciók és a védőhálók keresésében, amelyek a globalizációs folyamatainkat hatékonyabban tudják alakítani.

Azok a vállalati tanácsadók, bankárok, tudósok, felelős vezetők és aktivisták, akiknek a *Jezsuita Misszió* ugyanúgy kikérte e kérdésben a véleményüket, mind azt hangsúlyozzák, hogy az egyháznak a szegények érdekében kiáltott prófétikus szava fontos szolgálat. Ferenc pápa tette mesterien indított el egy vitát: Honnan van az egyháznak pénze? Mire kellene azt fordítani? Ezek a kérdések arra mutatnak rá, hogy egy szegény egyháznak nemcsak a pénzhez való viszonyát kell megváltoztatnia, hanem más területeken is szegénnyé kell válnia. Például: az egyház

harcoljon a saját soraiban lévő szegények elnyomása ellen, mint például a dalit (*kaszton kívüli – a ford.*) keresztényeknek a kaszt-keresztények általi elnyomását Indiában. Le kell vesse az arroganciáját, melynek révén úgy hiszi, tudja, mivel lehet a szegényeken segíteni. Hogy mi segít a szükségben, azt azok tudják a legjobban, akik maguk is szegénységben élnek. Alázatra és tiszteletre van szükség ahhoz, hogy hallgassunk a szegényekre, és egyenlő felek közötti partnerséget kezdeményezzünk velük. Sőt, az egyháznak meg kell osztania a hatalmat – a férfiaknak a nőkkel, a klérusnak a laikusokkal, Rómának a nemzeti egyházakkal. Ezek is nagyban hozzájárulnak a párbeszédhez, az egyéni kezdeményezésekhez és egyéni felelősséghez.

Ferenc pápa írja: „Ez a gazdaság öl.” (EÖ 53) Valójában nem szállunk szembe kifejezetten sem erőforrásaink pazarlásával és a klímaváltozással, sem a világgazdasági és pénzügyi válságból nem vonunk le komoly tanulságokat. Az élelmiszerekkel való spekuláció például, amely mesterséges csökkenéshez vezet, továbbra is „holtbiztosan” megtérülő üzlet; a pénzügyi kapitalizmus változatlanul veszélyezteti a reálgazdaságot; ha a pénzügyi piac következő lufija is kipukkan, akkor azt ismét az adófizetőkkel fizettetik meg. És mindez azért, mert az uralkodó elit sikeresen akadályozza meg a politika és a civil társadalom hatékony reformtörekvéseit. Ezért tágul a szakadék az emberek között, ezért fenyeget sok embert az, hogy „elutasított, maradék” legyen (EÖ 53).

Ezen a világon olyan prófétákra és látnokokra van szükségünk, mint Ferenc pápa, aki a szegények pártján áll, és a katolikusokat, keresztényeket, a jó szándékú embereket józan észre téríti és belátásra szólítja fel. Talán ezáltal mégiscsak lehetséges egy igazságosabb világ, ahol a bevándorlók nagyobb tömegei sem fulladnak bele a tengerbe Lampedusa* előtt.

FORDÍTOTTA: PALÓCZNÉ KOVÁCS BEÁTA

*Lampedusa Olaszországhoz tartozó kis sziget a Földközi-tengerben, Málta és Tunézia között. Az Észak-Afrikából érkező bevándorlók csónakokkal kísérelték meg az Európai Unió elérését. Az olasz hatóságok idegenrendészeti tábort létesítettek itt 1992-ben, amely azonban túlszűfolt és sok konfliktus forrása. – a ford.

(A cikk eredeti változata a *Stimmen der Zeit* című folyóirat 2014. június 6-án megjelent számában olvasható [361-363. oldal]. Eredeti címe: Eine arme Kirche für die Armen. Kiadó: Verlag Herder Freiburg.)